

VA-handlingsplan

VA-plan del 3, Laholms kommun

ANTAGANDEHANDLING, 2021-12-21

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1. Syfte	4
1.2. VA-planen	4
1.3. Ansvarsfördelning	5
1.4. Läsanvisningar	5
2. Övergripande	6
2.1. Samordning och samverkan	6
2.2. Miljö	8
2.3. Summering resursbehov	9
3. Allmän VA-försörjning	10
3.1. Kommunikation och beteendeförändring	10
3.2. Klimatsmart arbetssätt	10
3.3. Energi och klimatoptimering	10
3.4. Tekniskt vatten	11
3.5. Cirkulära flöden	11
3.6. Digitalisering	12
3.7. Ledningsnät	12
3.8. Ekonomi och juridik	13
3.9. Allmän dricksvattenförsörjning	13
3.10. Allmän spillvattenhantering	14
3.11. Allmän dagvattenhantering	15
4. Brandvattenförsörjning och släckvatten	17
5. Utbyggnadsplan för allmänt VA	18
5.1. Bakgrund och behov	18
5.2. Utbyggnadsplan	19
6. Enskild VA-försörjning	20
6.1. Enskild dricksvattenförsörjning	20
6.2. Enskild spillvattenhantering	20
6.3. Enskild dagvattenhantering	21
7. Konsekvensbeskrivning	22
7.1. Ekonomiska konsekvenser	22
7.2. Sociala konsekvenser	24
7.3. Ekologiska konsekvenser	25
8. Bilagor	26

1. Inledning

VA-handlingsplanen (handlingsplanen för vatten och avlopp) är vägledande för hur Laholms kommunen som helhet ska arbeta med att nå kommunfullmäktiges ambitionsbild avseende VA-försörjningen och ska bidra till en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Dokumentet utgör det tredje dokumentet i VA-planen och beskriver vilka åtgärder som bedöms behövas fram till 2030. VA-handlingsplanen baseras på och kan ses som slutprodukten av vad som har framkommit i de två tidigare dokumenten; VA-översikten och VA-policyn.

1.1. Syfte

VA-planens syfte är att styra kommunen mot en hållbar VA-försörjning. VA-planen ska lyfta dagens behov, samt belysa framtida utmaningar inom hela kommunen, vilket både innefattar den allmänna som den enskilda VA-försörjningen.

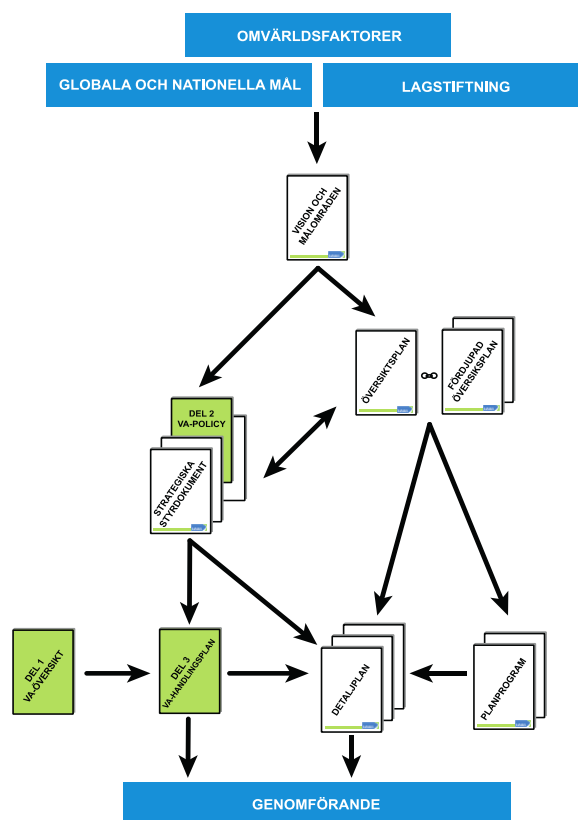
Syftet med VA-handlingsplanen är att utifrån identifierade behov och policyinriktning ta fram åtgärder för att uppnå kommunens vision och målområden. VA-handlingsplanens syfte är också att skapa en prioritering för genomförandet av föreslagna åtgärder.

1.2. VA-planen

VA-planen (vatten- och avloppsplanen) är ett av flera styrdokument som fastställs av kommunfullmäktige och som har till uppgift att leda, samordna och följa upp utvecklingen av kommunen i önskad riktning. Planen ska vara styrande för berörda nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag, och ska ligga till grund för budget- och verksamhetsplaneringen. Se figur 1 hur de olika styrdokumentet inom kommunen förhåller sig till varandra.

VA-planen avser att vara styrande för hur kommunen som helhet ska arbeta mot en hållbar VA-försörjning. Planen tangerar flera stora samhällsfrågor, men är avgränsad till det som är direkt knutet till VA-försörjningen. Beslutet om att ta fram en VA-plan togs av kommunfullmäktige 2013-11-26 § 179.

Framtagandet av VA-planen sker enligt vägledningen från Havs och vattenmyndigheten¹. VA-planen består av tre delar:

Figur 1, Illustration över hur de olika styrdokumentet förhåller sig i Laholms kommun.

¹ Vägledning för kommunal VA-planering för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, Hav och Vattenmyndigheten, rapport 2014:1

Del 1 – VA-översikt, innehåller en sammanställning av information kring nuläge, omvärldsfaktorer, förutsättningar samt framtida behov inom och utanför det nuvarande verksamhetsområdet. VA-översikten antas inte politiskt och kan uppdateras löpande om ny information kommer till känna eller åtgärder genomförs.

Del 2 – VA-policy, innehåller en politiskt utarbetad ambitionsbild och viljeinriktningar. VA-policyn utgör en prioriteringsgrund för kommande åtgärder. Delen beslutas av kommunfullmäktige.

Del 3 – VA-handlingsplan, innehåller en beskrivning av åtgärder som behöver vidtas för att nå ambitionsbilden som beslutats i VA-policyn samt vilka konsekvenser som dessa ger upphov till. Åtgärderna lyfts sedan in i respektive verksamhet. Delen beslutas av kommunfullmäktige.

1.3. Ansvarsfördelning

För att VA-planen ska få genomslagskraft krävs en tydlig ansvarsfördelning. Kommunstyrelsen i samverkan med Laholmsbuktens VA AB (LBVA) ansvarar för att leda, samordna och följa upp att åtgärderna genomförs i enlighet med VA-planen. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att planera och genomföra de åtgärder som de är ansvariga för, samt medansvariga för.

Till varje åtgärd anges huvudansvarig och eventuella medansvariga. Resurser för genomförande av åtgärder planeras och tilldelas i respektive nämnds och bolagsstyrelses verksamhetsplan/affärsplan.

Samhällsbyggnadsnämnden och LBVA ansvarar för att följa upp planen och rapportera till kommunstyrelsen. Detta sker inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning.

Planen ska uppdateras varje mandatperiod, lämpligen i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommunstyrelsen ansvarar för att detta görs.

1.4. Läsanvisningar

Huvuddokumentet för VA-handlingsplanen riktar sig främst till politiker och beslutsfattare på förvaltnings- och bolagschefsnivå.

Men hänvisning till målgruppen och dokumentets läsbarhet har en sammanfattning av åtgärdsförslagen gjorts. Undantaget är kapitel 2 som återges i sin fulla version.

En fullständig redovisning av kapitel 3–5 finns i bilaga 1–3. Bilagorna är mer djupgående och riktar sig till tjänstepersoner och verksamhetschefer som dagligen arbetar inom respektive ämnesområde.

I kapitel 2 samt bilaga 1–3 beskrivs åtgärdsförslagen, ansvarsfördelning och koppling till *Del 2 – VA-Policy*. Kapitlen har direkt koppling till de behov som belysts i *Del 1 – VA-översikt* och i de fall det varit möjligt, bibehållit rubriksättningen. Underlag för respektive behov finns att läsa i VA-översikten.

I kapitel 6 görs en översiktlig konsekvensbeskrivning utifrån VA-handlingsplanens ekonomiska, sociala och ekologiska faktorer.

2. Övergripande

Kapitlet behandlar övergripande behov som har identifierats. Att behoven är övergripande innebär i detta sammanhang att de berör både VA-försörjningen utanför och innanför verksamhetsområdet, eller behovet är verksamhetsövergripande inom kommunen och behöver hanteras i samverkan mellan kommunens olika förvaltningar och LBVA.

2.1. Samordning och samverkan

För att säkra en hållbar VA-försörjning krävs i många fall ett kommungemensamt arbete, där bland annat ansvarsfrågorna måste hanteras. Exempelvis då det gäller:

- Dagvattenhantering i urban miljö, så som vid anläggande och skötsel av blågrågröna (BGG)-system och multifunktionella ytor.
- Hållbart byggande vid exploateringar bland annat avseende dagvatten och vattensmart användning.
- Uppströmsarbeten, att minska de negativa belastningarna vid källorna.
- Att minska påverkan på vattentäkter och recipienter.
- Förbättrat kretsloppsarbete.
- Planering av VA-infrastruktur i samband med exploatering.

Det är inte frågor som enbart VA-huvudmannen (LBVA) ska hantera och har ansvar för, utan ska hanteras med ett kommungemensamt ansvar och synsätt.

I dagsläget finns ett antal pågående samverkansprojekt för att utforska och utveckla en framtida hållbar VA-försörjning. Ett viktigt led i att bidra till, och skapa, en hållbar VA-försörjning är att LBVA fortsatt driver och medverkar i olika former av samverkan- och utvecklingsarbeten. Detta ses som ett kontinuerligt arbete där LBVA aktivt ska söka samverkan med både mindre och större aktörer för att utveckla hållbar VA-försörjning.

2.1.1. Samordning av bebyggelseutveckling och VA

Inom kommunen finns behov av att samordna bebyggelseutveckling och utbyggnad av VA-försörjningen för att säkerställa en tillräcklig kapacitet.

Mål med åtgärderna: Att säkerställa samstämmighet i de kommunala planeringsdokumenten. Att säkerställa efterlevnad av VA-plan och dess prioritering av utbyggnadsområden. Att säkerställa en tydlig kommunikation mellan kommunen och LBVA.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

Uppfyller viljeinriktning: ”Långsiktig planering och samverkan”, ”Framtidens tillgångar”.

Åtgärd Ö1: Översyn av VA-plan efter antagande av ny översiktsplan.

Kommunens översiktsplan ska vara styrande för bebyggelseutvecklingen och VA-planen behöver därför ses över när en ny översiktsplan antas. På så sätt kan bebyggelseutveckling och VA bli samstämmiga.

Åtgärd Ö2: VA-plan ska ligga till grund för platsens lämplighetsprövning vid ansökan av planbesked, planuppdrag, förhandsbesked och bygglov. VA-planens innehåll ska därför förmedlas till berörda tjänstepersoner och politiker.

För att säkerställa en god kapacitet i ledningsnät och anläggningar för dricks-, spill- och dagvatten måste översiktsplan och VA-planen ligga till grund till lämplighetsbedömningar vid ansökan om planbesked, planuppdrag, förhandsbesked och bygglov. Särskild hänsyn bör tas till de riskområden som pekats ut i bilaga 3.

Åtgärd Ö3: Säkerställa större samverkan, kompetens och engagemang gällande VA och vattenfrågor i de samverkansforum som idag är upprättade.

För en ökad samordning mellan bebyggelseutveckling och VA i de mindre detaljerna är det viktigt med ett nära och aktivt samarbete mellan kommunens och LBVA:s personal. Detta bör utvecklas där större engagemang och samverkan säkerställs i de i dag upprättade forumen som hanterar VA- och vattenfrågor i den kommunala samhällsplaneringen.

2.1.2. Övergripande vattenplanering

Kommunen har ett stort behov av en förvaltningsövergripande vattenplanering.

Det finns också ett behov av utökat samarbete över kommungränserna för att beakta hela avrinningsområdet för recipienterna.

Genom tillsyn enligt miljöbalken går det ställa krav på enskilda verksamhetsutövare och fastighetsägare men ofta är det nödvändigt att se på behoven och åtgärderna i ett avrinningsområde för att göra bäst åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Då behövs samverkan mellan flera aktörer för att komma framåt. I förslaget till åtgärdsprogrammet för Västerhavet 2021–2027 finns åtta åtgärder kopplade till kommunerna. En av de föreslagna åtgärderna som är ny innebär att kommunen ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Mål med åtgärderna: Skapa tydlig ansvarsfördelning inom kommunen, gentemot LBVA och externa aktörer, samt öka kommunens interna vatten- och VA-kompetens. Åtgärden ger kommunen möjlighet att vidta de åtgärder som krävs enligt det juridiskt bindande åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt. Genom att öka de personella resurserna finns möjlighet att i samverkan med markägare och vattenråd ta fram kunskapsunderlag och lokala åtgärds- och förvaltningsplaner i avrinningsområdena för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

Uppfyller viljeinriktning: ”Långsiktig planering och samverkan”, ”Framtidens tillgångar” och ”Vattnets värde”

Åtgärd Ö4: Tillsätt vattenstrateg med övergripande ansvar för vattenfrågor i kommunen, på strategisk- och projekteringsnivå.

Laholms kommun saknar idag egen VA-kompetens både på strategisk- och projekteringsnivå. Stöd finns till viss del från LBVA, men för att hålla samman hela processen krävs att en tjänst eller att funktioner motsvarande en heltidstjänst tillskapas inom Laholms kommun. Genom att ha en egen vatten- och VA-kompetens så kan ansvarsfördelningen mellan kommunen och LBVA också bli tydligare. För att vattenplaneringen ska kunna inkluderas förvaltningsövergripande behövs både kompetens på strategisk- och projekteringsnivå. Detta

ger också förutsättning för att kunna bemöta vattenmyndighetens eventuella åtgärdskrav om att kunna genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering.

Funktionen bör ha ett sammanhållande ansvar gällande miljö kvalitetsnormer i recipienter, avrinningsområdet, uppdatering av VA-planen, samverkan med vattendistriktet och samverkan med kommuner längs recipienternas avrinningsområde. Den bör även kunna vara ett stöd vid detaljplanering vid framtagande av exempelvis dagvattenutredningar och beräkningar av föroreningsmängder till recipienter. Den kan även bidra till kunskap kring tekniska lösningar, både vid kommunens egen översiktsplanering, exploatering och i kontakt med verksamhetsutövare i känsliga avrinningsområden.

2.2. Miljö

2.2.1. Miljömål

Det finns ett behov av ett strukturerat arbetssätt mot, och uppföljning av, Agenda 2030, Sveriges miljömål samt Vattendirektivet, med avseende på VA. Att arbeta gemensamt inom kommunen för att samordna och kunskapslyfta förvaltningar och bolag, är ett viktigt steg mot att nå en hållbar utveckling inom VA.

Mål med åtgärderna: Att säkerställa att kommunen aktivt arbetar mot miljömålen som kopplar till VA-planen på ett strukturerat sätt.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

Medansvarig: LBVA och Samhällsbyggnadsnämnden.

Uppfyller viljeinriktning: ”Långsiktig planering och samverkan”, ”Vattnets värde”, ”Hållbara och cirkulära flöden”, ”Framtidens tillgångar”.

Åtgärd Ö5: Omvärldsbevakning kring hur andra kommuner arbetar mot och följer upp miljömålen i VA-frågor.

Åtgärd Ö6: Ta fram riktlinjer och rutiner för hur miljömålen ska arbetas mot och följas upp kopplat till enskilt och allmänt VA.

2.2.2. Miljö kvalitetsnormer

Det finns ett behov av ett mer strukturerat arbetssätt för att uppnå och att följa upp miljö kvalitetsnormerna i recipienterna.

Mål med åtgärderna: Möjlighet att utvärdera åtgärder utifrån miljö kvalitetsnormerna. Ökad kunskap om var vidare åtgärder kan vara motiverat.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

Medansvarig: LBVA och Samhällsbyggnadsnämnden.

Uppfyller viljeinriktning: ”Långsiktig planering och samverkan”, ”Framtidens tillgångar”.

Åtgärd Ö7: Ta fram riktlinjer och rutiner för hur miljö kvalitetsnormerna ska arbetas mot och följas upp kopplat till enskilt och allmänt VA.

För att uppnå miljö kvalitetsnormerna samtidigt som kommunen fortsätter att utvecklas krävs en god kunskap om vilka föroreningar som påverkar recipienterna och en avvägning om vilken reningsgrad som eftersträvas. Som en del i insamlingen av kunskap bör en kartläggning ske av föroreningskällor som påverkar recipienterna, först därefter kan krav om rening eller andra åtgärder bli aktuella.

2.3. Summering resursbehov

Åtgärd Ö1: Översyn av VA-plan efter antagande av ny översiktsplan.		
Typ av investering: Personella resurser	Beräknad kostnad: 80 personella timmar	Prioritet: Hög Prioritet Genomförandetid: ~2025
Åtgärd Ö2: VA-plan ska ligga till grund för platsens lämplighetsprövning vid ansökan av planbesked, planuppdrag, förhandsbesked och bygglov.		
Typ av investering: Personella resurser	Beräknad kostnad: Ingen utökad kostnad	Prioritet: Genomförandetid: Löpande
Åtgärd Ö3: Säkerställa större samverkan, kompetens och engagemang gällande VA och vattenfrågor i de samverkansforum som idag är upprättade.		
Typ av investering: Personella resurser	Beräknad kostnad: Ingen utökad kostnad	Prioritet: Genomförandetid: Löpande
Åtgärd Ö4: Tillsätt vattenstrateg med övergripande ansvar för vattenfrågor i kommunen, på strategisk och projekteringsnivå.		
Typ av investering: Ny funktion motsvarande heltidstjänst	Beräknad kostnad: 800 000 kr/år eller cirka 2000 personella timmar/år	Prioritet: Hög Prioritet Genomförandetid: 2022–2024
Åtgärd Ö5: Omvärldsbevakning kring hur andra kommuner arbetar mot och följer upp miljömålen i VA-frågor.		
Typ av investering: Personella resurser	Beräknad kostnad: 40 personella timmar/år	Prioritet: Genomförandetid: 2024
Åtgärd Ö6: Ta fram riktlinjer och rutiner för hur miljömålen ska arbetas mot och följas upp inom VA-verksamheten.		
Typ av investering: Personella resurser	Beräknad kostnad: 100 personella timmar/år	Prioritet: Genomförandetid: 2024–2026
Åtgärd Ö7: Ta fram riktlinjer och rutiner för hur miljö kvalitetsnormerna ska arbeta mot och följas upp kopplat till VA-försörjning.		
Typ av investering: Personella resurser, konsultkostnader för utredningar	Beräknad kostnad: 100 personella timmar/år 400 000 kr	Prioritet: Genomförandetid: 2024–2030

3. Allmän VA-försörjning

Den allmänna VA-försörjningen definieras av verksamhetsområdena för dricks-, spill- och dagvatten.

Åtgärderna för allmän VA-försörjning har tagits fram i en gemensam arbetsprocess inom LBVA, men också med andra berörda förvaltningar inom Laholms kommun. Till grund för åtgärderna ligger VA-policy, omvärldsfaktorer samt VA-huvudmannens uppdrag om att leverera hållbara vattentjänster utifrån ett Agenda 2030 perspektiv.

De identifierade åtgärderna utgörs både av åtgärder för att säkra dagens system för framtiden, men även åtgärder som innebär en utbyggnad för att möta till exempel nya lagkrav, ambitionsbilden, förtätningar i befintlig bebyggelse, exploateringar och befolkningsökning med mera. Åtgärderna samt vilken viljeinriktning som efterlevs redovisas utförligare i följande dokument:

- Bilaga 1:1 allmän VA-försörjning, (övergripande för VA-verksamheten, brand- och släckvatten, spill- och dagvatten).
- Bilaga 1:2 allmän VA-försörjning dricksvatten, sekretessbelagd.

Nedan följer översiktliga beskrivningar och sammanfattningar från de båda bilagorna, av vad som föreslås inom de olika delarna.

Prioriteringar av åtgärder för den allmänna VA-försörjningen har gjorts utifrån identifierade behov, tillgängliga ekonomiska ramar samt för att uppfylla ambitionsbilden och dess viljeinriktningar, men också Agenda 2030.

3.1. Kommunikation och beteendeförändring

En stark framgångsfaktor för hållbar VA-försörjning anses vara en ökad kommunikation om vattnets värde. Kommunikationen behöver ske mellan och inom kommunens samtliga förvaltningar, med politiker, medborgare och abonnenter. Ökad kunskap och förståelse ses som ett viktigt led i att skapa en beteendeförändring som behövs för att minska den negativa påverkan på recipienter och miljön, samt minska dricksvattenförbrukningen.

3.2. Klimatsmart arbetssätt

LBVA har som målsättning att upphandlingar ska ske klimatsmart.

Upphandlingsdokument, rutiner, utvärderingar och kravspecifikationer är några delar som behöver tas fram inom LBVA för att möjliggöra målsättningen. Detta sker också delvis i samarbete med andra VA-huvudmän och aktörer.

Livscykelperspektivet skall ligga till grund för projekt och utredningar. Det är viktigt att arbetssätt tydliggörs och förenklas i tidigt skede, för att organisationen ska kunna göra rätt val kopplat till miljö- och hållbarhetsfrågor. Livscykelperspektivet ses kunna ge vägledning för att göra långsiktigt mer hållbara val vid nybyggnad, ut- och ombyggnad av anläggningar och system, men också för vägval inom olika arbetsprocesser.

3.3. Energi och klimatoptimering

Klimatförändringarna är vår tids största hot och utmaning, varför även VA-försörjning behöver drivas energioptimalt och med minimal klimatpåverkan. Detta kan bland annat göras genom användning av förnyelsebar energi, på olika sätt minimerar klimatpåverkan i drifts- och anläggningsskede, samt minimera energibehovet. LBVA har arbetat fram en strategisk

plan för koldioxidneutralitet och satt som mål att vara koldioxidneutrala till 2030, samt att uppnå en energipositiv verksamhet 2030. Detta kräver en omställning och ett annat driftförfarande jämfört med idag. Det krävs ett kontinuerligt och intensivt arbete, samt kompetensutveckling, för att uppnå detta mål och i vissa delar finns i dagsläget inte metoderna och lösningarna inom Sverige. Det kommer därav krävas utvecklingsarbete tillsammans med andra aktörer för att hitta dessa, och även behov av att titta utanför Sveriges gränser.

3.4. Tekniskt vatten

Tekniskt vatten saknar idag en klar definition men här avses vatten som inte håller dricksvattenkvalitet, men som kan nyttjas för många andra ändamål där dricksvatten idag använts.

Dricksvatten är en värdefull resurs och för att skapa en hållbar framtid för kommande generationer behöver vi se över hur vi använder vatten av dricksvattenkvalitet, och hur alternativa vattentillgångar inom samhällssektorn kan nyttjas till andra ändamål. Samhällssektorn behöver implementera nya tekniker och våga testa nytt, samt utmana de system och lagmässiga ramar som finns idag för att hitta en väg fram där vatten av annan kvalitet än dricksvatten (tekniskt vatten) får en betydelse för framtida vattenförsörjning. En av målsättningen för hållbara vattentjänster är att öka andelen tekniskt vatten.

Det pågår projekt inom VA-Sverige, samt inom LBVA, för att öka kunskapen kring, samt utreda innebörden och möjligheten till utformning av tekniskt vatten. Detta arbete behöver fortgå och utredas vidare, där VA-planen och dess ambitionsbild blir ett stöd för att arbeta mer aktivt av införandet för tekniskt vatten som en naturlig del av vår infrastruktur.

3.5. Cirkulära flöden

VA-planens ambitionsbild och viljeinriktningar är att omvandla de idag linjära systemflödena till cirkulära flöden. Det kan handla om att använda vatten i flera steg, eller från annan källa, för att bidra till att minska behovet av dricksvatten. Det kan också handla om att skapa strukturer i den bebyggda miljön som bidrar till hållbara vattensmarta samhällen.

LBVA arbetar redan idag aktivt med Revaq-certifiering för avloppsslammet. Detta för att möjliggöra återföring av näringsämnen till åkermark. För att öka återföringen av näringsämnen i ännu högre grad bör spridning av slam även på livsmedelsgrödor möjliggöras. Det kan ske dels genom att uppgradera avloppsslammet där man i högre grad avskiljer oönskade ämnen, men det kommer också krävas ett förändrat synsätt hos livsmedelskonsumenterna.

Cirkulära flöden kommer även förändra hur vi hanterar restprodukter (kemikalierester, spillvärme, metaller), där dessa kan ses som ny råvara om den behandlas och renas på rätt sätt. För att få en större effekt i detta synsätt behöver det ske en utveckling för att släppa in andra aktörer, råvaror, restprodukter mm i flödet, varpå synergier och andra positiva effekter kan uppstå.

Vi behöver fortsatt kunskapshöja förvaltningar och bolag för att tillsammans se på möjligheter att skapa hållbara cirkulära flöden i samhällsplaneringen, varav en kunskapsresa föreslås.

3.6. Digitalisering

LBVA har en plan för digitalisering, vilket en stor del av framtida åtgärder kopplar an till för VA-verksamheten. Planen är indelad i olika områden, såsom:

- Uppbyggnad av en infrastruktur som säkerhetsmässigt är anpassad till VA-bolagets förutsättningar och krav avseende datalagring.
- Utbyggnad av ”smarta ledningsnät” för inhämtning av data, även i samverkan med andra lokala aktörer
- Höja kunskapsnivån inom organisationen
- Erhålla plattformar för att hantera data och kunna leverera dessa till organisationen och omvärlden
- Skapa en organisation som är anpassad utifrån ovan

Med digitalisering kan LBVA samla in, länka ihop och analysera data för att bättre kunna driva, säkra och optimera anläggningar och ledningsnätet på ett ”smartare” sätt, samt mäta och informera kring användande och tillgång av dricksvattnet. Digitalisering är en del av samhällsutvecklingen i dag, och är viktig för att kunna skapa hållbara vattentjänster. Digitaliseringen kommer även kunna bidra till en bättre kommunikation med våra abonnenter och kunder.

Att bygga en digital struktur bedöms som resurskrävande och är delvis nytt för bolaget. Det bedöms därav lämpligt att prova utformningen av systemet i mindre skala, det vill säga att välja ut mindre geografiska områden och använda som pilotområden. På så sätt kan vi bygga kunskapen i våra fysiska miljöer och testa installationer, samlas in data, samt bearbeta och analysera denna. Dessa pilotområden har kommit att betecknas ”Innovationsorter”.

3.7. Ledningsnät

Ledningsnätet är en viktig ”livsnerv” i möjligheten att distribuera dricksvatten, omhänderta spillvatten samt avleda dagvatten. Ledningsnätet påverkas av många yttre faktorer och statusen är beroende av vår kontinuerliga arbetsinsats. Detta gör också att åtgärderna för att skapa långsiktigt hållbara, trygga och säkra ledningsnät är komplexa och omfattar många åtgärder inom flertalet områden. Se vidare under kapitel för dricksvatten, spillvatten och dagvatten för fler åtgärder kopplat till ledningsnät.

Många av åtgärderna för ledningsnät kopplar också samman med plan för digitalisering. Att skapa smarta ledningsnät ger en ökad möjlighet till kostnadseffektiva insatser, tydligare och planerad arbetsinsats för medarbetare, ökad möjlighet att minska belastningen på våra recipienter, samt minskade förluster på dricksvattnenätet.

För samtliga ledningsslag (dricks-, dag- och spillvatten) ses behovet fortsatt stort för ledningsförnyelse. Fysiska insatser pågår och behöver vidare fortgå. Verktyg för behovsbedömning av insatser är en viktig del i att säkerställa att arbetet sker i rätt takt utifrån ett flertal aspekter såsom hållbarhet, klimatavtryck, risker och konsekvenser. Utredning har pågått sedan en tid inom LBVA för att testa och utvärdera ett verktyg för ledningsförnyelse där beslut för inköp nu inväntas.

Det finns ett stort behov av att skapa ett arbetssätt där man bedriver planerat underhåll för ledningsnät. I dagsläget bedrivs underhållsarbetet genom akuta åtgärdsinsatser, vilket bygger upp behovet av underhåll än mer över tid. För att möjliggöra planerat underhåll behöver olika skötsel- och underhållsplaner arbetas fram och implementeras, men det finns också behov av att öka kunskapen för exempelvis spill- och tryckavloppsledning.

3.8. Ekonomi och juridik

För att möta en strävan om förändrade användningsmönster och att bättre kunna sätta ekonomiska värden på vattnet behöver regelverket Allmänna bestämmelser för VA (ABVA) och VA-taxan moderniseras. Utmaningen framöver ligger bland annat i att utforma en VA-taxa som möter framtidens behov och utbyggnader, samtidigt som den är juridiskt hållbar, har en prissättning som är anpassad för att främja vattensmart beteende och kan täcka kommande investeringsbehov.

3.9. Allmän dricksvattenförsörjning

De specifika åtgärderna för allmän dricksvattenförsörjning beskrivs i bilaga 1:2 som är sekretessbelagd handling, vilken inte kommer finnas med i den publika versionen av VA-planen. Under detta kapitel beskrivs översiktligt de åtgärder som ses framåt inom dricksvattenförsörjningen.

3.9.1. Klimatanpassning

Ett förändrat klimat med mildare och blötare vintrar, stigande havsnivåer, ändrade flöden i vattendragen samt längre perioder med torka kommer med största sannolikhet att påverka våra nuvarande och kommande dricksvattentillgångar. Detta behöver ses över och samordnas i samhällsbyggnadsprocessen. Även våra anläggningar behöver utredas för behov av åtgärder kopplat till klimatförändringar.

3.9.2. Skydd och säkerhet

Våra grundvattentäkter är en viktig del i dricksvattenförsörjningen. Det är av stor vikt att dessa inte påverkas negativt idag eller i framtiden. De juridiska skydden behöver fortsättningsvis förstärkas. Rutiner samt tillstånd behöver därigenom uppdatering för några av vattenskyddsområdena. Åtgärderna syftar till att säkerställa vatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd så att våra naturliga vattenresurser skyddas idag och för framtida generationer. För implementering och efterlevnad av ”riktlinjer för exploatering inom vattenskyddsområden” krävs en kunskapshöjande insats på olika nivåer för att säkerställa efterlevnaden av dessa riktlinjer. Dels inom samhällsbyggande nämnder, men också hos handläggare inom förvaltningar och bolag. Riktlinjerna behöver också ses över och uppdateras.

Kunskap om kommande klimatförändringars påverkan, samt ökat hot mot samhällsnyttig infrastruktur ligger till grund för åtgärder kopplat till säkerhet. Kemiska föroreningar från urban miljöpåverkan behöver identifieras och hanteras vid våra vattenreningsverk.

Ökad säkerhet vid och runt våra anläggningar för dricksvatten, samt ökad kunskap och fler rutiner kring säker dricksvattenhantering ses som en viktig del i att kunna säkra kedjan för dricksvattenleveransen från råvatten till tappkran.

3.9.3. Distribution

I dagsläget är cirka 20–25% av den producerade mängden dricksvatten odebiterad. Det vill säga denna mängd vatten mäts inte och gör det i dagsläget oklart var vattnet går till. Det kan handla om uttag för drift och underhåll av ledningar och anläggningar, läckor i de allmänna och privata näten, uttag vid brandbekämpningar med mera. Det behöver utföras flera olika delaktiviteter för att kartlägga var den odebiterade mängden dricksvatten går till. En viktig och central del i detta arbete är att mäta flöden på dricksvattennätet och skapa så kallade ”smarta ledningsnät”.

En viktig del i distributionen av dricksvatten är att skapa en hydraulisk modell för att bättre kunna förstå och visualisera flödesvägar och uppehållstider på systemet. Detta ger kunskap och underlag för att kunna ta korrekta beslut om åtgärder för anläggningar och ledningsnät.

På ledningsnätet för dricksvatten är det viktigt att tidigt få indikation på läckage, och möjlighet till snabbare insats än idag då läckor uppstår på ledningsnätet. Som ett led i detta arbete finns behov av att vidare utveckla sektionering och flödesmätning på dricksvattennätet. Arbete kopplar också an till att skapa ”smarta ledningsnät” där mätare för tryck/flöde installeras och kopplas till digitalt system för avläsning i realtid. Det behöver också tas fram en plan för systematiskt läcksökningsarbete där utveckling och framtidsspaning kontinuerligt sker för att följa utvecklingen av AI, maskin-lärande, satellitolkning med flera digitala sätt för läcksökning.

En grund i att kunna kommunicera vattensmart användning är att möjliggöra insamling av data i större utsträckning än i dagsläget, samt analysera datan för att kunna ge konstruktiv feedback till kunder och verksamheter. Detta är också en grundförutsättning för att möjliggöra en differentierad VA-taxa.

För att förändra arbetssättet för underhåll och skötsel av ledningsnätet tas identifierade skötsel- och underhållsplaner fram. Det önskade läget är att arbeta med planerat underhåll, och inte, som idag, med akuta insatser.

3.9.4. Dricksvattenproduktion

De åtgärder som lyfts fram inom kategorin dricksvattenproduktion handlar mycket om att säkerställa en trygg försörjning av dricksvatten både vad gäller kvalitet och kvantitet, nu och i framtiden. Vattenverken ska vara rustade för att avskilja det som krävs för att uppnå god kvalitet samtidigt som de skall kunna leverera vid dygnets alla timmar. Det är av stor vikt att kontinuerligt genomföra omvärldsspaning för att möta hot från idag okända föroreningar. Åtgärderna omfattar ombyggnation, uppgradering och utbyggnad i olika grad från råvattenuttag till utgående från vattenverk, samt åtgärder på tillhörande anläggningar.

3.9.5. Reservvatten och Nödvatten

Reservvattenförsörjning motsvarar hela eller delar av den ordinarie dricksvattenförsörjningen och baseras på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk. Distributionen sker i det ordinarie ledningsnätet eller i ett provisoriskt ledningsnät. Arbetet med att identifiera och möjliggöra reservvatten-försörjningen behöver fortgå.

För att i akuta lägen kunna hantera vattenbrist ses det som fortsatt viktigt att arbeta med nödvattenplanen. Organisationen behöver kontinuerlig kunskap och beredskapsövningar för att hålla sig uppdaterade inför en eventuell händelse av krisberedskap. Förankring internt inom LBVA samt inom kommunens verksamheter är viktig, samt säkerställande av att dokumentet hålls levande genom kontinuerlig uppföljning.

Arbetet med bland annat regionala vattenförsörjningsplanen samt kontinuitetshandling behöver fortgå samt utreda möjligheten till användning för framtida reservvattentäkter.

3.10. Allmän spillvattenhantering

De identifierade åtgärderna finns utförligare beskrivna i bilaga 1:1 och omfattar dels miljöförbättrande åtgärder, dels åtgärder för förbättrat ledningsnät och rening vid avloppsreningsverken.

Hur väl reningen av vårt spillvatten kan ske, och hur lite vi belastar vår omgivande miljö, beror mycket på vad vi avleder till vårt ledningsnät. Det är därav av stor vikt att bygga kunskap, samt skapa metoder och rutiner, hos de som är påkopplade uppströms på systemet för att åtgärder sätts in tidigt och ger de bästa förutsättningarna för hållbara VA-system nedströms. Att kontinuerligt bedriva övergripande samarbete mellan samhällets aktörer och verksamheter är också av stor vikt för att få en samsyn kring hur uppströmsarbetet skall genomföras och vad fokus ska ligga på.

Ökad kunskap behövs om bräddningars storlek och påverkan på recipienter samt ledningsnät för att kunna göra rätt insats. Insatserna är också kopplade till digitalisering som är en viktig förutsättning är att skapa smarta ledningsnät.

För att skapa bättre och tryggare arbetsmiljö för medarbetare, samt säkrare VA-system, finns behov av att skapa en arbetsgrupp avlopp inom LBVA, för att arbeta med planerat underhåll för avloppsreningsverk och anläggningar. Detta för att på sikt minska insatsbehovet för akuta åtgärder och nå en högre grad av insatser vid planerat underhåll.

Ett av de stora naturvärdena i Laholm är Laholmsbukten och Lagan, som sedan lång tid belastas med föroreningar från samhället. Mycket har gjorts för att minska belastningen, men mer behövs för att nå god ekologisk- och kemisk status i recipienterna. Utifrån detta perspektiv kan det i framtiden bli aktuellt att införa annan eller utökad reningsteknik än vad som krävs i gällande tillstånd och lagstiftning i dagsläget.

3.11. Allmän dagvattenhantering

Åtgärder för allmänt dagvatten beskrivs mer utförligt i bilaga 1:1.

3.11.1. Övergripande

För att kunna möta kommande utmaningar såsom förtätning, klimatförändringar och ökade krav på recipient, behöver vi inom kommunkoncernen arbeta gemensamt med en ökad kunskapsnivå för hur dagvatten kan hanteras och nyttjas i våra samhällsbyggnadsprojekt.

3.11.2. Dagvattenriktlinjer

Kommunövergripande riktlinjer behöver tas fram som kan ge förutsättningar för en långsiktigt fungerande hantering av dagvatten och som uppfyller behov och krav. Avsikten är att dessa ska finnas med i samhällsbyggnadsprocessen och när exploateringsavtal tecknas, samt i LBVA:s och övriga förvaltningars VA-arbete. På så vis blir det möjligt att ställa enhetliga krav på aktörer inom Laholms kommun med utsläpp till recipient. Riktlinjer ska följas i plan- och bygglovsprocessen, vid tecknande av exploateringsavtal, vid VA-anmälan samt i förvaltningarnas övriga arbete.

3.11.3. Dagvattensystemets utformning och blågröngråa system

De befintliga dagvattensystemen behöver utformas till att bli mer robusta och klara större flöden i ett förändrat klimat utan att förlora förmågan till rening. Våra städer behöver utvecklas för att vara bättre rustade för ökad urbanisering och ett varmare och mer nederbördsrikt klimat. Vid kraftiga regn räcker inte befintlig flödesutjämningen till på allmän platsmark utan vattenmassor svämmar över och riskerar att förstöra infrastruktur och egendom.

I dagsläget saknas kommunövergripande riktlinjer avseende utformning av blågröngråa-system (BGG system) såsom multifunktionella ytor, där det ges möjlighet att integrera

funktioner inom dagvattenhantering (blått), vegetation (grönt) och hårdgjorda ytor (grått) i samhällsbyggnadsprocessen.

Det råder i många fall oklarheter om drift och vem som ska stå för kostnaderna för BGG-system. Kommunen svarar idag för drift och underhåll av anläggningar på gata. LBVA svarar för drift och skötsel av dammar. Det finns ett stort behov av att tydliggöra ansvarsgränser, samt att planera för driftskostnaden.

3.11.4. Markavvattning

Kommunen har ett övergripande ansvar att planera för omhändertagande av dagvatten vid samhällsplaneringen, det vill säga inom verksamhetsområde för dagvatten. Vid exploatering av mark utgör befintliga diken och dräneringssystem möjlighet att leda dagvatten till recipient. Det finns ett stort antal markavvattningsföretag, sänkingsföretag och dikesföretag i Laholms kommun. Kommunen har idag inte kännedom om status på dessa företag, det vill säga om de är aktiva eller inte, samt vilken den geografiska utbredningen är. Arbetet med kartläggning och digitalisering av diknings/markavvattningsföretag behöver utföras tillsammans mellan kommunen och länsstyrelsen. Utan ytterligare tillförda personella resurser kan detta endast hanteras inom befintliga utredningar och planarbete. För ett mer övergripande arbete krävs ytterligare resurser inom kommunen.

3.11.5. Områden utan utbyggt dagvattensystem inom verksamhetsområde

Det finns behov av att hitta arbetssätt som är både ekologiskt och ekonomiskt hållbart för att hantera de fastigheter som idag ligger inom verksamhetsområde för dagvatten, men som ej har möjlighet för anslutning till ett utbyggt dagvattensystem.

3.11.6. Föroreningar i dagvatten

Att motverka förorening av recipienter och att rena dagvatten ligger på allas ansvar. Dagvattenanläggningar kan utformas för att hantera flöden samt reduktion av föroreningar. Kunskap om befintliga anläggningarnas reningsfunktion behöver öka. Åtgärdsprogram tas sedan fram för att få en tydlig uppföljning. Även vegetationen och val av våtmarksväxter har stor betydelse för reningsprocessen i våtmarker och dammar. Det finns behov av att kartlägga dagvattenanläggningarnas reningsfunktion.

3.11.7. Drift, skötsel, egenkontroll

Som ett led i egenkontrollen har en kartläggning av alla dagvattenanläggningar gjorts. Dagvattenanläggningar har prioriterats utifrån bedömd belastningsnivå. Dagvattenanläggningar som tar emot vatten från parkeringsytor, industrier och högt trafikbelastade vägar får en hög prioritering för tillsyn, likaså om recipienten är känslig. Inlopp och utlopp rensas enligt rutin. De flesta av dagvattenanläggningarna är anlagda utifrån behovet av att kunna hantera avledning och flödesutjämning och endast i en del fall för rening av förorenande ämnen.

För att dammarna ska få ett större ekologiskt värde och bidra till bättre vattenkvalitet finns ett behov av att anpassa och utveckla skötsel och drift. Det kan handla om att öka förutsättningar för fågelliv, anpassa området för rekreation eller skötselåtgärder för att öka den biologiska mångfalden. Detta gäller främst befintliga dammar men är även viktigt när det anläggs nya dammar.

För att kunna sköta dammarna på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt behöver dammarna vara tillgängliga för arbetsmaskiner. Det är idag förenat med praktiska svårigheter att nå vissa dammar med maskiner.

I samband med uppdatering av skötselplan bör även en översyn av säkerheten göras. De riktlinjer som finns är från 2011 och behöver ses över. Därefter kommer åtgärder behövas för att åtgärda säkerhetsbrister.

Förutsättningar för en dagvattenanläggning är bland annat diken och ledningar till och från anläggningen. Det finns idag inget uttalat ansvar för de diken som leder vatten till och från befintliga dammar. Det finns ett uppdämt behov av att utreda ansvarsfrågan för var LBVA:s ansvar upphör och vem som har ansvaret för funktionen på diken, se även markavvattning.

4. Brandvattenförsörjning och släckvatten

I dagsläget finns i stort ett fungerande arbetssätt kring brandvattenförsörjning och släckvattenhantering med god samordning mellan Räddningstjänst, kommunens övriga förvaltningar och bolag.

För brandvattenförsörjning finns en ansvarsfördelning upprättad mellan Räddningstjänsten, byggnadsenheten och LBVA, dock saknas ansvarsfördelning kopplat till krigsbranddammar i Laholms kommun, samt branddammar placerade i Mellbystrand och Skummeslöv, vilket behöver tydliggöras.

Gällande släckvatten finns flera aktörer som delar på uppdraget för att minska spridningen av kontaminerat släckvatten. Ansvarsfördelningen är tydliggjord mellan LBVA, Räddningstjänsten och miljöenheten i kommunen. Det saknas dock tydliga riktlinjer för omhändertagande av släckvatten vid olika objektstyper och händelser, kopplat till geografisk placering.

5. Utbyggnadsplan för allmänt VA

Denna del av planen avser att beskriva hur och var den allmänna VA-försörjningen kommer att byggas ut inom VA-planens tidsperiod. De identifierade åtgärderna finns utförligare beskrivna i bilaga 2.

Arbetet med framtagande av inledande utredningar leds av LBVA på uppdrag av kommunstyrelsen, i samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen. Utredningarna behöver göras i god tid före redovisad tidpunkt i utbyggnadsplanen och kan resultera i en förnyad bedömning och tidplan. Därefter behöver kommunfullmäktige ta beslut om att fortsätta arbetet om att införa verksamhetsområde för allmänt VA inom det riskområdet som har identifierats.

Kostnader för inledande utredningar som ligger till grund för beslut om ett område ska ingå i ett verksamhetsområde sker på uppdrag och finansiering av kommunstyrelsen. Efter att kommunfullmäktige beslutat om inrättande av verksamhetsområde bekostar LBVA vidare utredningar, projekteringar och utbyggnation av allmänt VA.

5.1. Bakgrund och behov

Utbyggnadsplanen för allmän VA-försörjning syftar till att säkerställa att Laholms kommun tar ansvar för en driftsäker och hållbar VA-försörjning i hela kommunens geografiska område. Det innebär dels att ordna allmän VA-försörjning i den bebyggelsen utanför nuvarande verksamhetsområde som har ett identifierat behov av detta. Dels att öka kapacitet och driftsäkerhet för den allmänna VA-försörjningen för att möta de behov som kommunens befolkningsökning och översiktsplanering medför.

Utbyggnadsplanens åtgärder har identifierats och prioriterats med utgångspunkt från 6 § lag om allmänna vattentjänster (LAV §6), miljö kvalitetsnormerna för vatten och från kommunfullmäktiges ambitionsbild och viljeinriktningarna. Det innebär att utbyggnadsplanen är framtagen för att skydda vattnets kvalitet och kvantitet, såväl som för att säkerställa en hållbar VA-försörjning nu och i framtiden.

Behovet av allmän VA-försörjning har hämtats ifrån Laholms spillvattenplan där det bedöms finnas stor risk för negativ påverkan på människors hälsa eller miljö till följd av enskild VA-försörjning. Spillvattenplanen pekar på sex områden som bedöms ha ett behov av allmän VA-försörjning. I spillvattenplanen har områdena Edenberga och Gråberg hanterats gemensamt men då arbetet med fastställande av verksamhetsområde samt utbyggnad av allmän VA-anläggning i dagsläget pågår i Edenberga hanteras områdena separat i utbyggnadsplan vilket därför resulterar i sju prioriterade områden. Dessa områden har tagits med i utbyggnadsplanen.

5.1.1. Prioriteringsordning

Utbyggnadsplanen är lagd utifrån följande behov:

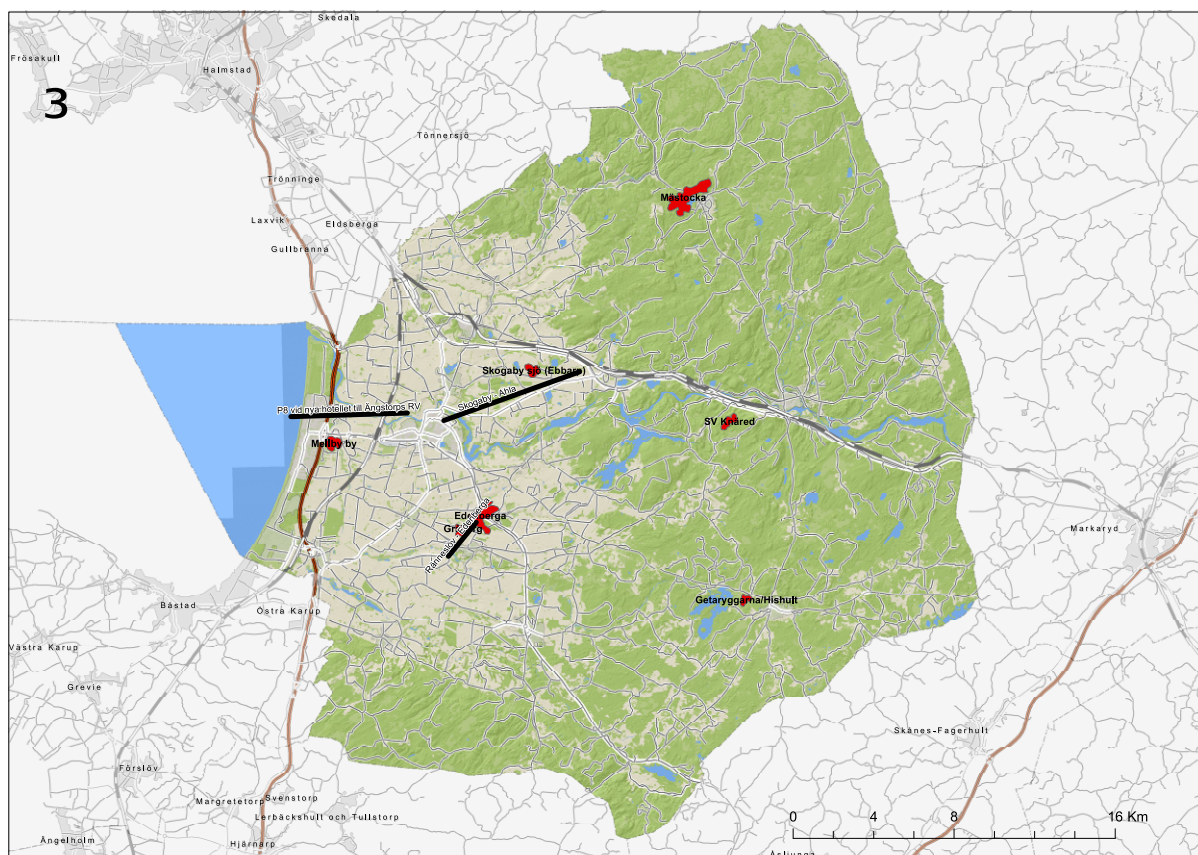
- Genomförande av tidigare inriktningsbeslut på LBVA om centralisering och ökad säkerhet i VA-systemet (pågående projekt).
- Säkerställa VA-försörjningen genom ökad kapacitet (översiktsplanering och befolkningsutveckling).
- Ordna allmän VA-försörjning i de områden där det bedöms finnas ett stort behov, så kallade LAV §6-områden.

5.2. Utbyggnadsplan

Behovet av de överföringsledningar och nya verksamhetsområden (spill- och/eller dricksvatten) som ingår i utbyggnadsplanen har identifierats av följande olika skäl:

- Behov av åtgärder på befintliga VA-anläggningar där inriktningsbeslut tagits att de ska åtgärdas genom en centralisering av VA-försörjningen.
- Behov av kapacitetsförstärkning till följd av utveckling av ny bebyggelse enligt kommunens översiktsplanering.
- För att möjliggöra allmän VA-försörjning i identifierade LAV §6-områden.

Planen omfattar sju identifierade områden där kommunen bedöms kunna ha ett ansvar för utbyggnaden av den allmänna VA-försörjningen. De sju identifierade områdena Edenberga, Gråberg, Getaryggarna, Mellby by, Mästocka, Skogaby sjö samt SV Knäred visas i kartan nedan.

Figur 2, Utbyggnadsplanens sju områden och illustrativa överföringsförstärkningar.

Detta har resulterat i en tidsatt tidplan, enligt nedan. Noggrannheten bedöms vara större för åren 1–5 och därefter ska tidsplaneringen ses som en indikation. Ny kunskap och prioriteringar kommer att göras kontinuerligt och då uppdateras tidplanen.

		2021	2022	2023	2024	2025	År 2026-2030	>2030
Utbyggnadsområde	Edenberga							
	Gråberg							
	Getaryggarna							
	Mellby by							
	Mästocka							
	Skogaby sjö (Ebbarp)							
	SV Knäred							
Överföringsledning	Edenberga - Ränneslöv							
	Getaryggarna - Hishult							
	Mellby by - Mellby industriområde							
	Skogaby sjö (Ebbarp)							
	P8- Ångstorp							
	Skogaby - Ahla							

	Centralisering av VA-anläggning
	Kapacitetförstärkning till följd av befolkningsutveckling och översiktsplan
	Möjliggöra allmän VA-försörjning i § 6-områden
	Utbyggnad av allmän VA-försörjning i § 6-områden
	Utredning av § 6-områden

Figur 3, Prioriterad utbyggnadsplan, med överföringsledningar (gröna) och områden som ska förse med allmän VA-försörjning i så kallade LAV §6-områden (blå)

6. Enskild VA-försörjning

De identifierade åtgärderna finns utförligare beskrivna i bilaga 3. Bilagan syftar till att fördela ansvaret för de riskområden som identifierats där enskild VA-försörjning utgör en risk för människors hälsa och miljön samt för hantering av dessa områden. Åtgärder föreslås också för att förbättra kunskapsunderlaget gällande enskilda dricksvattenanläggningar samt för hantering av dagvatten utanför verksamhetsområde.

6.1. Enskild dricksvattenförsörjning

För de cirka 7000 personer i Laholms kommun som har sin dricksvattenförsörjning från egen brunn är det fastighetsägaren som har ansvar att kontrollera dricksvattenkvaliteten. Kommunen har idag låg kunskap om vattenkvaliteten och kvantiteten i de enskilda brunnarna vilket gör det svårt att bedöma behovet av skydd i områden med många enskilda brunnar. Samverkan mellan fastighetsägare och kommunen är därför nödvändig för att utbyta information till nytta för båda parterna.

6.2. Enskild spillvattenhantering

Det bedöms inte vara ekonomiskt hållbart att bygga ut allmän VA-försörjning till alla hushåll i kommunen. Enskilda avloppsanläggningar är ibland den bästa lösningen, men i områden där bebyggelsen utgör ett större sammanhang och där de hydrogeologiska förutsättningarna begränsar möjligheterna till enskilda anläggningar finns också en risk för att avloppsanläggningarna kan påverka dricksvattnet och vattnet i sjöar, vattendrag och kustvattnet negativt.

6.2.1. Bebyggelse med behov av allmän VA-försörjning

I spillvattenplanen för Laholms kommun som antogs 2016 har 14 riskområde pekats ut där det finns eller kan utvecklas ett behov av allmän VA-försörjning. I spillvattenplanen har områdena Edenberga och Gråberg hanterats gemensamt men då arbetet med fastställande av verksamhetsområde samt utbyggnad av allmän VA-anläggning i dagsläget pågår i Edenberga hanteras områdena fortsättningsvis separat vilket resulterat i områdena som visas i figur 4.

Högt prioriterade områden	Måttligt prioriterade områden	Lågt prioriterade områden
<ul style="list-style-type: none"> • Edenberga • Gråberg • Getaryggarna (Hishult) • Mellby by • Mästocka • Skogaby sjö (Ebbarp) • SV Knäred 	<ul style="list-style-type: none"> • Köpinge • Munkamjäll (Hov) • Göstorp • Sjöalt • Ålstorp 	<ul style="list-style-type: none"> • Horsabäck • Stäme • Nordanå

Figur 4, Riskområden för enskilt VA

Det finns ett behov av att uppdatera spillvattenplanen för att klargöra behovet av allmän VA-försörjning i de områden som bedömts som måttligt eller lågt prioriterade för allmän VA-försörjning. Det behöver också säkerställas att inte ytterligare områden med behov av allmän VA-försörjning tillkommit.

För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa och på miljön har en ansvarsuppdelning tagits fram för att tydliggöra kommunens hantering av de identifierade riskområdena. Åtgärderna innebär att områden som bedömts vara högt prioriterade för allmän VA-försörjning tas med i utbyggnadsplanen för allmänt VA. Områdena är Edenberga, Gråberg, Getaryggarna, Mellby By, Mästocka, Skogaby sjö (Ebbarp) och SV Knäred. Till dess att de sex områdena får allmänt VA eller utretts ytterligare ska inga nya byggnader eller verksamheter tillåtas inom områdena eftersom detta ytterligare ökar den negativa påverkan på människors hälsa eller miljön. Detta är i huvudsak samhällsbyggnadsnämndens ansvar genom att inte bevilja förhandsbesked eller bygglov utanför redan detaljplanelagda områden.

I områden som bedöms vara måttligt eller lågt prioriterade för allmän VA-försörjning ska ytterligare bebyggelse inte tillåtas om det inte kan fastställas att risken för människors hälsa och miljö inte ökar i och med förhandsbeskedet eller bygglovet. Om behovet av allmän VA-försörjning uppstår i områdena kan detta medföra stora kostnader för kommunen eller VA-kollektivet då kostnader för utbyggnaderna inte bedöms kunna täckas av anslutningsavgifter.

Ovanstående gäller för bygglov och förhandsbesked utanför detaljplanelagt område.

6.3. Enskild dagvattenhantering

Idag är kunskapen låg om hur dagvattenhanteringen ser ut utanför verksamhetsområde och på sikt kan det finnas ett behov av att identifiera områden med enskild dagvattenhantering som bör övergå till en allmän dagvattenhantering. Ett första steg är att öka kunskapen om hur dagvattenhantering inom kommunen ser ut idag.

7. Konsekvensbeskrivning

Det är viktigt att planera långsiktigt för att göra smarta investeringar och minimera kostnaderna inom VA-infrastrukturen. Planen har fokuserat på att tydliggöra behov av åtgärder där det finns brister framtida förändringar eller utbyggnader för att möta ambitionsbilden och viljeinriktningarna i VA-policyn, samt LBVA:s uppdragsbeskrivning om att leverera Hållbara vattentjänster.

Det har resulterat i listning av olika åtgärder enligt bilagorna. Åtgärderna syftar till att bidra till att nå en trygg och hållbar VA-försörjning. Utifrån detta har planens konsekvenser analyserats utifrån de tre hållbarhetsperspektiven ekonomi, ekologi och social hållbarhet.

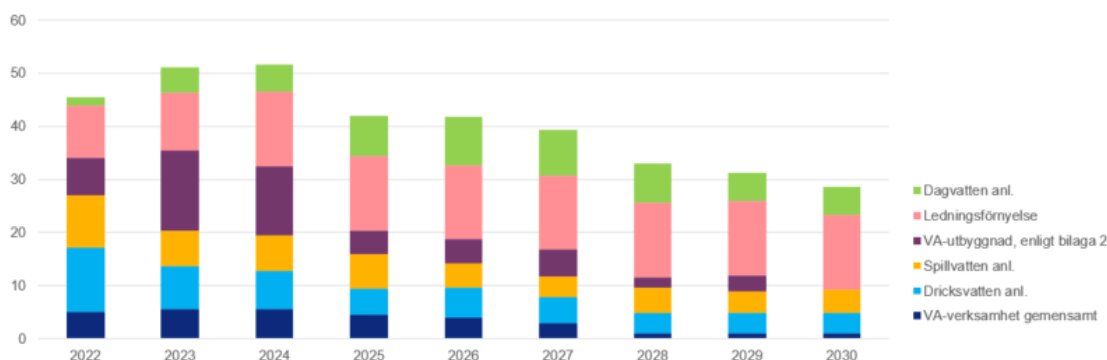
7.1. Ekonomiska konsekvenser

7.1.1. Inom verksamhetsområde samt utbyggnad LAV §6-områden

Nedan följer en översiktlig sammanställning av re- och nyinvesteringsbehovet för de åtgärder som redovisas i bilagorna till del 1 och 2. Samanställningen nedan är inte helt komplett, utan syftar till att ge en riktning för investeringsbehov för kommunen i stort och inte en heltäckande kostnadsbild för VA-verksamheten. Delar som inte finns med är t.ex.

- Årliga drift-, personal- och kapitalkostnader
- Investeringar för nyexploatering då underlag och tidsaspekten saknas i dagsläget.
- Investeringsbehov för framtida dricksvattenförsörjning genom en anslutning till Bolmen-systemet redovisas inte inom ramen för denna VA-plan.

Av naturliga skäl är det lättare att förutse åtgärder i det korta perspektivet, det vill säga år 1–6, därav ses de sista tre åren som mycket osäkra.

Figur 5, Diagram över fördelning av re- och nyinvesteringar, Mkr, för åtgärder i bilaga 1:1, 1:2 och 2.

Av diagrammet framgår att det finns ett kortsiktigt behov av att öka investeringarna, varefter nivån sjunker tillbaka. Det är framförallt med anledning av stora investeringar i överföringsledningar.

Posten redovisad som gemensamt för VA-verksamheten består i stort i att möjliggöra en digitaliserad VA-verksamhet, samt mätning av idag odebiterad mängd dricksvatten till fastigheter. Digitaliseringen är en viktig del för att nå hållbar samhällsutveckling och skapa hållbara vattentjänster. Dock bedöms det kräva resurser för att bygga en digital struktur och är delvis nytt för bolaget, varför det också är svårt att förutse behovet den senare delen av VA-planens tidsperiod.

Vid VA-anläggningar, (vattenverk, avloppsreningsverk), har VA-verksamheten i Laholms kommun under de senaste årtiondena byggts ut och förbättrats. Detta föranleder att re- och nyinvesteringsbehoven ses minska efter de första åren under VA-planens tidsperiod, för att

sedan följa en jämn behovskurva. När dricksvattenproduktionen stärkts upp för ett av vattenverken i Laholm de närmst följande två åren, ses sedan reinvesteringsbehoven låga under efterföljande år. Avloppsreningsverkens största behov ses ligga inom tillrinningsområdena där re- och nyinvesteringsbehoven ses minska efter de första åren under VA-planens tidsperiod, för att sedan följa en jämn behovskurva.

Stora nyinvesteringar av huvudledningsnät har gjorts det senaste årtiondet. Dessa tidigare utbyggnader möjliggör i stort utbyggnadsbehovet enligt gällande översiktsplan. Kostnaderna för anslutning av LAV §6-områden kan bli betydligt högre om nybyggnation tillåts i de riskområden som finns utpekade i spillvattenplanen samt bilaga 3 innan ytterligare utredningar för VA-försörjningen gjorts.

För att kunna uppnå målen i LBVA:s affärsplan, med att minska tillskottsvattenmängden på spillvattennätet, samt att minska utläckage på dricksvattennätet, ses ett ökat behov av reinvestering för ledningsförnyelse.

För att skapa en hållbar dagvattenhantering krävs också omställning till en mer hållbar samhällsplanering där dagvatten ses som en resurs och bidrar till att skapa bättre boendemiljö, dämpar effekter av klimatförändringar och ge möjlighet till biologisk mångfald. Befintliga system behöver ställa om från linjära system till blågrön infrastruktur med multifunktionella ytor. Dessa system kan komma att kräva en initialt ökad re- och nyinvestering, men ger på sikt vinning i minskade kostnader vid inträffade händelser, och andra samhällsekonomiska vinster. Fler personella resurser kommer krävas inom LBVA men också på berörda förvaltningar inom kommunen för att kunna hantera de behov som ses framigenom.

Åtgärder som behövs för att möta ambitionsbildens viljeinriktningar och samhällsutvecklingen i Laholm är bland annat att utforska tekniskt vatten som försörjning, möjliggöra för hållbar VA-försörjning ur ett flergenerationsperspektiv, samt den kommungemensamma posten dagvattnet i blå-gröna system. Det är fortfarande tidigt i denna utveckling, varför det framtida investeringsbehovet är svårbedömt för dessa delar, men ingår som en del i ovan redovisade poster.

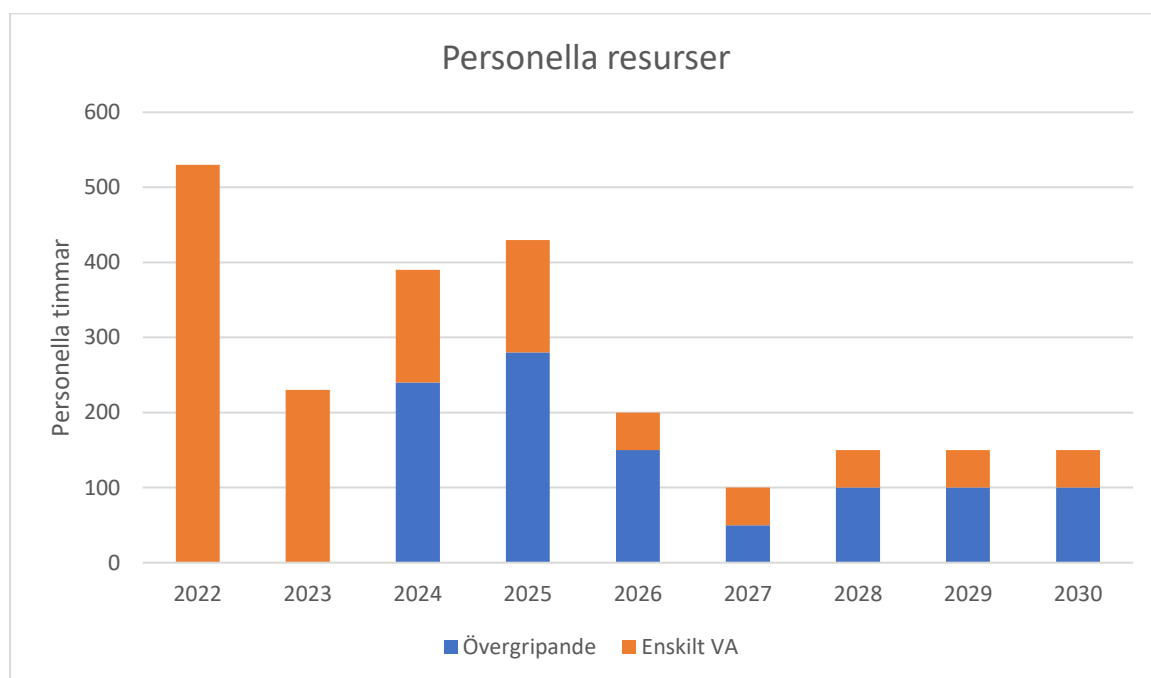
7.1.2. Enskild VA-försörjning

De ekonomiska konsekvenserna för de föreslagna åtgärderna i bilaga 3, enskilt VA, innebär i stora drag personella kostnader. En del personalkostnader kan täckas genom omfördelning av befintliga resurser men på sikt kan det krävas satsning för nya tjänster och kompetenser. Utöver behovet av personella resurser uppskattas kostnader för inledande utredningar och kartläggningar till cirka 500 000 kronor under åren 2022–2025 där huvuddelen bedöms krävas under år 2022. Utförligare uppskattning av behov för genomförande av åtgärderna finns i bilaga 3.

7.1.3. Personella resurser

För att genomföra åtgärder som beskrivs inom ramen för VA-planen kommer det krävas en ökning av personella resurser. Detta kommer krävas från flertalet förvaltningar, och bolag, för att den förvaltningsövergripande samverkan ska kunna ske på ett betryggande sätt. Det kommer också krävas satsning på nya tjänster för att kunna genomföra vissa av åtgärderna. Främst behövs ökade personella resurser i form av att tillsätta en vattenstrateg-funktion för övergripande ansvar inom vattenfrågor i kommunen. Nedan diagram redovisar en uppskattning av antalet personella timmar som krävs inom Laholms kommuns förvaltningar

utöver behovet av att tillsätta en vattenstrateg. Behovet av personella resurser inom kommunens förvaltningar kan därför bli avsevärt högre om denna tjänst inte tillsätts.

Figur 5, Fördelning av personella timmar inom Laholms kommuns förvaltningar, som behöver avsättas per år från nuvarande personal för att genomföra föreslagna åtgärder. Heltidstjänst av vattenstrateg inte inkluderat.

7.2. Sociala konsekvenser

VA-infrastruktur och samhällsplanering går hand i hand. VA-infrastrukturen är en viktig del i var vi har kapacitet och möjlighet att förtäta socialt hållbart i staden samt i de övriga orterna.

Ökat inslag av blå-grön infrastruktur och multifunktionella ytor i stad och samhälle ger rekreationsområden som bidrar till trivsel och bättre folkhälsa. Det ger också möjlighet att dämpa de negativa effekterna vid värmeböljor.

För LAV §6-områden finns åtgärder redovisade för att tydliggöra kommunens hantering av områden där det finns en risk för människors hälsa och miljö. Det föreslås också åtgärder som möjliggör bättre kunskap om dricksvattenkvaliteten för den som har egen brunn.

Kommunikation och rådgivning till kommunens invånare stärker kommunens service och möjliggör att invånarna gör bättre val både för den egna hälsan och miljön.

Utbyggnadsplanen talar tydligt om var och när nya områden kan förses med allmänt VA. Det skapar en tydlighet i vad som gäller och vad förväntningarna är gällande fastigheter som idag har en enskild vatten- och avloppsanläggning.

En motståndskraftig och väl utbyggd VA-infrastruktur är en förutsättning för att det sociala livet ska kunna fortgå oförhindrat. Genom kontinuerligt underhåll och förnyelse i av systemet kan medborgare känna sig trygga med att det finns tillgång till rent dricksvatten både idag och i framtiden, även i perioder av extrem nederbörd eller tork. Genom väl fungerande rening av dag- och spillvatten kan medborgare känna sig trygga med att hav och sjöar går att bada i.

7.3. Ekologiska konsekvenser

Åtgärder enligt handlingsplanen bedöms kunna bidra till att kommunen når miljökvalitetsnormerna för vatten genom åtgärder som stärker vattenanknutna ekosystemen och ställer om mot en hållbar VA-försörjning. Åtgärder som bidrar är bland annat de som ger minskade föroreningsmängder till vatten som avleds till hav och vattendragen, men också de som minskar dricksvattenanvändningen och ökar cirkulära system.

Genom bättre kartläggningar och undersökningar kan kommunen göra åtgärder som minskar föroreningar från dagvattensystemet och ökar den biologiska mångfalden.

En ökad samverkan mellan olika intressenter och verksamhetsutövare ger en ökad möjlighet att förbättra miljökvalitetsnormer för vatten, samt ger en ökad möjlighet att hantera översvämningar.

Åtgärder som ökar kunskaperna och höjer värdet av vattnet ger mer engagerade invånare som kan göra vattensmarta val. Det kan minska dricksvattenanvändningen per person men också minska föroreningar till spill- och dagvattensystemet. Ökad kunskap hos beslutsfattare och politiker inom kommunen kan leda till vattensmarta val i stort och smått i allt från samhällsplanering till drift och skötsel av kommunens allmänna ytor.

7.3.1. Agenda 2030 och Sveriges miljömål

Föreslagna åtgärder bidrar till att fler får tillgång till allmän VA-försörjning. Fortsatt satsning på skydd av dricksvattentäkter bidrar till att stärka och säkra dricksvattenförsörjningen. Även åtgärder för att kartlägga dricksvattenkvalitet och kvantitet i enskilda dricksvattenbrunnar i kommunen. Många satsningar på VA-infrastrukturen bidrar till att förbättra

vattenkvalitén och minska föroreningar och övergödning till vattendragen och havet.

Åtgärder som ökar kunskaperna och höjer värdet av vattnet ger mer engagerade invånare som kan göra vattensmarta val. Det kan minska dricksvattenanvändningen/person men också minska föroreningar till spillvattensystemet och dagvattnet.

Föreslagna åtgärder bidrar till att långsiktigt planera för utbyggnad och drift av samhällsviktig infrastruktur. Åtgärderna i denna plan syftar till att ställa om befintliga reningsverk, pumpstationer, vattenverk med mera för att minska samhällets miljöpåverkan, förbrukning av naturresurser och energi och för en långsiktigt hållbar infrastruktur i ett modernt samhälle.

Föreslagna åtgärder bidrar till en hållbar samhällsutveckling som kan ge mervärden för boendemiljön. Genom att möjliggöra för blågröna system och att se dagvatten som en resurs kan kommunen bidra till ekologiska, ekonomiska och sociala vinster för samhället. Fördröjningsdammar för dagvatten bidrar till att vattnet får längre väg innan det

när recipienten och på så sätt kan renas innan det når vattendragen och havet, det ger även en ökad möjlighet att hantera översvämningar. Ökad kunskap hos beslutsfattare och politiker inom kommunen kan leda till vattensmarta val i stort och smått i allt från samhällsplanering till drift och skötsel av kommunens allmänna ytor.

Föreslagna åtgärder bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i vattendrag och have. Det finns åtgärder som minskade föroreningar till havet och vattendragen från spillvattennätet (via bräddningar i vattendragen och läckage) och bättre reningstekniker

på reningsverken. Genom bättre kartläggningar och undersökningar kan kommunen göra åtgärder som minskar föroreningar från dagvattensystemet och ökar den biologiska mångfalden.

Föreslagna åtgärder bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i vattendragen så att de ska uppnå en god ekologisk status. Att se dagvatten som en resurs och utveckla blågröna system kan lokalt öka den biologiska mångfalden.

Livskraftiga ekosystem ger oss ovärderliga ekosystemtjänster och ger bättre motståndskraft inför kommande klimatförändringar.

8. Bilagor

Bilaga 1:1 – Allmän VA-försörjning

Bilaga 1:2 – Allmän dricksvattenförsörjning (Sekretess)

Bilaga 2 – Utbyggnadsplan

Bilaga 3 – Enskild VA-försörjning

Bilaga 4 – Begreppsförklaring